

Anita Halvorsen

Oppsummering av min presentasjon: Klimakrisen og Norge, gitt under en temakveld ved Sjømannskirken i New York.

1. **Klimakrisens omfang:** Beskrives med utgangspunkt i bilder av jorden og atmosfæren. Presenterer graf som viser olje, gass og kull som hovedkilden til global oppvarming.
2. **Norges dilemma:** Diskuterer Norges utfordringer som naturvennlig land med olje og gass som sin største eksportvare. Spør om Norge kan være en leder på klima til tross for oljeindustrien.
3. **Konsekvenser:** Viser eksempler som orkanen i Florida, ismelting på Grønland, og lokale hendelser som stormen 'Hans' i Sør-Norge og "sunny day flooding" i Miami. Påpeker trusselen mot landbaserte arter.
4. **Løsninger:** Fokuserer på behovet for endring og presentasjon av tilgjengelig teknologi for å kutte utslipp. Tar for seg fornybar energi, spesielt vind- og solenergi, og argumenterer for at investeringer på dette området skaper flere jobber enn olje og gassindustrien.
5. **Politisk ståsted:** Utforsker politiske handlinger, som Bidens klimaendringslov. Kritiserer Norges handlinger, spesielt i forhold til olje- og gassprosjekter, og utfordrer påstanden om at landet er på rett vei mot klimamålene.
6. **Norges unike posisjon:** Diskuterer Norges muligheter og økonomiske situasjon, spesielt med hensyn til Oljefondet. Avslører en misforståelse om at pensjon og velferd er avhengig av olje- og gassproduksjonen.
7. **Klimautvalget 2050:** Presenterer utvalgets forslag om å etablere et styringssystem for klimaomstillingen og å stoppe nye tillatelser til olje- og gassutvinning inntil en strategi er utarbeidet og lagt frem for Stortinget.
8. **Argumenterer for** at Norge må velge mellom å være en oljestat eller en investorstat som faser ut fossile brensler.
9. **Avslutningsvis** fremheves viktigheten av handling og oppmuntrer til økt kunnskap, engasjement og politisk deltakelse for å takle klimakrisen.

Oppdatering: 14.12.23 Refererer til COP 28-møtet i Dubai, understreker verdens behov for å omstille seg bort fra fossile brensler. Oppfordrer Norge

til å følge Klimautvalget 2050s råd om å utarbeide en plan for slutfasen av olje- og gassindustrien.

Den 9. november ga jeg en presentasjon om Klimakrisen og Norge til temakvelden ved Sjømannskirken i New York. Jeg ble bedt om å holde det på engelsk.

Først tok jeg for meg bildet av den blå planeten (tatt av Apollo 17 i 1972) og snakket om at det er vårt eneste hjem, da vi ikke skal flytte til Mars i nærmeste fremtid.

Deretter hadde jeg et bilde av den tynne skallet som utgjør atmosfæren (bestående av troposfæren og stratosfæren) sett fra verdensrommet. Det tynne skallet atmosfæren er jo der alle utslippene går, enda når vi ser opp mot himmelen virker det som vi har uendelig med plass.

Deretter viste jeg en graf som viser at brenning olje, gass og kull er hovedkilden til den globale oppvarmingen (IEA).

Neste slide fortalte at vi øser ut 162 millioner tonn med global oppvarming ut i atmosfæren per døgn som om det var et stort kloakanlegg.

Da tok jeg for meg dilemmaet som Norge sliter med: At vi er et praktfullt, naturelskende land og en miljøforkjemper, der hovedenergien kommer fra vassdragene, samtidig med at vi er et oljeproduserende land og vår største eksportvare er olje og gass som bidrar til klimaendingene. Det er et paradoks.

Deretter stilte jeg spørsmålet om Norge, en oljestat, som fortsetter å lete etter mer olje og gass, samtidig kan være et foregangsland – en leder på klima?

Så forklarte jeg at produksjonen av olje og gass utgjør 5 % av utslippet av CO₂, mens forbrenningen utgjør 95 % av utslippene. Da spiller det liten rolle hvor 'ren' produksjonen er.

KONSEKVENSER

Når det gjelder konsekvensene av klimaendringene, viste jeg noen eksempler. Orkanen i Florida viste jeg med et satellittbilde fra 28. september 2022 over Fort Meyers og omegn. Og så bilde fra dagen etter, den 29. september, et fullstendig ødelagt samfunn, det så ut som om det var bombet.

Og så viste jeg et bilde av en isbre på Grønland i 1935 som så var smeltet nærmest helt bort frem til 2013 (breen på bildet ble omdannet til en innsjø).

Og så fortalte jeg om stormen 'Hans' som herjet fra 7.-9. august i år og førte til flom og oversvømmelser i Sør-Norge. Boliger, bedrifter, vassdrag, og særlig landbruk ble berørt.

Et videoklipp fra Miami, Florida, viste hvordan folk der opplever «sunny day flooding», uten storm eller rain, men i strålende solskinn vasser de i oversvømte gatene pga. kombinasjonen av tidevann og stigning i havnivået som skyldes klimaendringene.

Jeg nevnt også at 50 % av landbaserte arter er truet med utryddelse som konsekvens av bl.a. klimaendringene.

LØSNINGER

Det er klart vi må endre på fremgangsmåten vår om vi skal klare å holde togradersmålet (helst ned mot 1.5 grader) slik det står i Parisavtalen, og løsningene har vi allerede. All teknologien som trengs til å kutte utslipp innen 2030 er allerede tilgjengelig (ifølge Internasjonal Energy Agency).

Jeg tok for meg et eksempel på fornybar energi, et bilde av vindkraft fra Texas som er den staten i USA som produserer mest strøm fra vind. Så viste jeg en tegning som forklarte at solstrålene planeten vår mottar hver time er nok til å tilfredsstille verdens energibehov i et år.

Dessuten er prisen på solpaneler rast nedover og batteriene er blitt mye bedre og fortsetter å øke i kapasitet som jeg viste i et par grafer.

Jeg gav en oversikt over fornybar energi som er gått ned i pris sammenlignet karbonfangst og lagring (CCS) teknologien som er dyrt og står på stedet hvil i den sammenheng. Deretter forklart jeg at CCS er ment for industriell virksomhet som sement- og stålproduksjon og ikke som en unnskyldning for å fortsette med olje og gassproduksjon.

Deretter viste jeg en graf der det sto at olje- og gassindustriens globale investeringer i fornybar energi og CCS er tredoblet (mellom 2015-2021) til 4.1 %, og en slide der jeg tok med sitat fra en Oxford-studie som sier at CCS er et annet

eksempel på en «non-improving technology» (ikke forbedret teknologi) som over femti år ikke er blitt noe rimeligere.

Investeringer i fornybar energi og energisparing har dessuten skapt gjennomsnittlig tre ganger så mange arbeidsplasser som fossilt brensel industrien.

Da stilte jeg spørsmålet: Vil vi gjennomføre den grønne omstillingen?

USA tok et viktig steg ved ikraftredelsen av Bidens «Inflation Reduction Act» ifjor. Det største og mest omfattende klimaendringsloven noe sted.

Dilemmaet for Norge er at mange nordmenn har skjønt at det finnes menneskeskapte klimaendringer. Likevel er de ikke klar over de reelle konsekvensene av klimaendringene, og at vi er nødt til å handle raskt. Wenche Skorge (tidligere informasjonssjef ved Statoil) bruker uttrykket «klimafornektelse light».

Mange mennesker som har deres arbeide eller finansiering tilknyttet olje- og gassindustrien har et unikt dilemma. Skorge siterer forfatteren Upton Sinclair: «Det er vanskelig å få en mann til å forstå noe, når lønnen hans avhenger av at han ikke forstår det.»

Norge taklet COVID bedre enn mange land – de fleste hadde tillit til statens advarsler og påbud om å holde avstand, vaske hender og bruke munnvind. Men det er klart at når det gjelder klimakrisen så er det ikke nok at individer engasjerer seg ved gjenbruk og sorting av søppel, osv. De fleste ser at det skjer ekstremvær, men tar ikke inn over seg hva som må til for å unngå enda flere slike situasjoner. Staten må ta grep på et videre plan, på tvers av sektorene. Alle må engasjere seg på alle plan.

På Arendalsuka var Støre den eneste partilederen i partilederdebatten som mente at Norge er på rett vei til å nå klimamålet – 55 % utslippsreduksjoner innen 2030. Norge har bare redusert sine utslipp så langt med 5 %, bare 0,8 % i fjor. Tydeligvis er klimatiltakene ikke på linje med klimamålene.

Norge har tatt flere skritt ifm. den grønne omstillingen, f.eks. 80 % av biler solgt er elektriske, og havvind og batterifabrikk er blitt nye satsingsområde. Norge priser karbon, beskytter regnskog, osv. Men Støre sier at det er feil å slutte med olje og gass før vi har et alternativ, og regjeringen har godkjent flerfoldige nye olje- og

gassprosjekter, den siste er Rose Bank i Scotland, utenfor Shetlandsøyene. Regjeringens holdning er fortsatt å utvikle, ikke avvike olje og gassindustrien. Equinor (tidligere Statoil) som er 67 % statseid, satser på å øke produksjonen av olje og gass. Men bare 0.4 % av energiproduksjonen går til fornybar som utgjør bare 14 % av investeringene. Selvom det fortsatt er en veldig dyr teknologi, satser regjeringen på karbonfangst og lagring som en måte å dekarbonisere på. Langskip-prosjektet som består av fangstdelen sammen med Northern Lights (Equinor m.fl.) som tar seg av transport og lagring av CO₂. Equinor har investert 0.4 % i Northern Lights-prosjektet.

Norge i en særstilling

Deretter nevnte jeg at Norge er i en særstilling for å kunne takle klimakrisen i forhold til de fleste andre land, fordi vi har økonomien, teknologien, kompetansen og en 'liten' sparebøsse. Oljefondet (eller Statens pensjonsfond utland) på over 15 tusen milliarder kroner gir oss muligheter som andre land bare kan drømme om. Dessverre er det mange i Norge som tror at uten olje- og gassproduksjon så vil pensjoner og velferd forsvinne. Det er en myte! Ifølge Harald Norvik (tidligere Statoil-sjef) så er Oljefondet fulltegnet og er ikke avhengig av penger fra olje- og gass produksjonen. Mestparten av inntektene kommer fra avkastningen fra aksjene i Oljefondets investeringer i utlandet (ni tusen selskaper) som da reinvesteres. Bare 3 % går til statsbudsjettet. Norge er blitt en investorstet. Derimot er Oljefondet avhengig av et stabilt globalt finansmarked. Ved å fortsette med olje- og gassproduksjonen bidrar Norge til klimakrisen som eventuelt kan lede hen til et ustabil finansmarked. Klimakrisen anses som en risiko for finansmarkedet – klimarisiko omtales som en finansrisiko. Det Internasjonale energibyrået uttalte i 2021 og nå i 2023 at det er ikke plass til mer leting av olje og gass.

Klimautvalget 2050

Jeg viste flere slides om rapporten Klimautvalget 2050 som har fokus på Norges mål om å bli et lavuslippssamfunn innen 2050. For å nå det målet må Norge fjerne nærmest alle sine klimagasser (90-95 %). Utvalget foreslår at Norge må etablere et langsiktig bredt, helhetlig styringssystem for klimaomstillingen som må starte nå. Det blir bare dyrere og en mer krevende og bråere omstilling ved å utsette det.

Utvalget foreslår en pause i ytterligere tillatelser til leting, utvinning (PUD), eller anlegg og drift (PAD) inntil det utarbeides en strategi for sluttfasen av norsk

petroleumsvirksomhet, og at denne legges frem for Stortinget så raskt som mulig. Dessuten må Norge slutte letevirksomhet og utbygging for alltid etter nye olje- og gassfelt som ikke ligger i nærheten av eksisterende infrastruktur, da det vil binde oss til utslipp frem mot og forbi 2050. I tillegg må kraft fra land som hovedregel unngås å bli brukt som utslippsreduserende tiltak.

Norge har et valg: Fortsett som en oljestat, (en petrostat) eller ha fokus på å være en investorstat som gjennomfører det grønne skiftet ved å fase ut olje og gass og være et foregangsland på klima, en klimaleder som tilrettelegger for investeringer i havvind og annen fornybar energi.

Oppmuntre til handling

Vi må innse at det haster: Hele samfunnet må handle nå!

Ved å slutte å lete etter olje og gass, vil Norge sende en melding til verden: «Vi faser ut av olje og gass.»

Å bli et lavutslippssamfunn innen 2050 (Klimautvalget 2050) og opprettholde Parisavtalen – 1,5 grader Celsius.

Hvis ikke Norge med sitt store Oljefond har råd til å redusere sine utslipp i henhold til Parisavtalen, hvem skal kunne gjøre det da?

Om du føler deg frustrert, deprimert eller apatisk: Skaff deg basiskunnskap om klimaendringene (kilder som IPCC rapportene), og engasjer deg: stem på kandidater til kommune-, fylke- eller stortingsvalg som prioriterer klimakrisen, bli med andre i organisasjoner som Naturvernforbundet eller Besteforeldrenes klimasaksjon (støttemedlem fra du er 16 år). Fortsett å snakke om klimakrisen til alle kjente.

En god nyhet jeg delte var fra klimaforsker og professor Michael Mann som jeg siterte har uttalt at «straks vi når netto null målet av CO₂-utslipp så vil den globale temperaturen slutte å øke så tidlig som etter tre til fem år.»

Til slutt må huske på det som visepresident Al Gore sier «The will to act is a renewable resource.» (Viljen til å handle er en fornybar ressurs).

Oppdatering – 14.12.23

Med resultatet fra COP28-møtet i Dubai de siste to ukene er det klart at verden blir bedt om å omstille seg vekk fra fossile brensler. Over hundre land hadde foreslått at det skulle stått utfasing av fossile brensler (ikke bare omstilling), men det ville ikke OPEC landene og deres allierte. Sluttklæringen er ihvertfall begynnelsen på slutten av oljealderen. Hvis en da tar klimavitenskapen på alvor, som sier at vi raskt må bort fra fossile brensler for å holde oss til Parisavtalens mål (helst 1.5), er det klart Norge må følge rådene fra Klimautvalget 2050 om å utarbeide en plan for slutfasen til olje og gassindustrien omgående. Og i tillegg ta en pause med utdeling av nye lisenser inntil strategien er lagt fram for Stortinget. Det blir bare en dyrere og bråere omstilling om vi venter.